

POVINNOSTI PRI PODNIKANÍ V CESTNEJ NÁKLADNEJ DOPRAVE

Miloš Poliak¹

Pri podnikaní v cestnej nákladnej doprave je dopravca povinný vykonávať svoju podnikateľskú činnosť v súlade s platnou národnou legislatívou ako aj legislatívou EÚ. Legislatívne predpisy stanovujú dopravcovi viacero povinností, ktoré je možné rozdeliť do niekoľkých oblastí:

- povinnosti dopravcu v súvislosti s prístupom na trh,
- povinnosti dopravcu s poistením svojej zodpovednosti,
- povinnosti dopravcu v súvislosti s organizovaním práce vodičov,
- povinnosti dopravcu v súvislosti s prevádzkovaným vozidlom,
- povinnosti dopravcu v súvislosti s daňovou problematikou.

1 Povinnosti dopravcu v súvislosti s prístupom na trh

Prístup na trh v cestnej nákladnej doprave je upravený zákonom č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave, ktorý definuje všeobecné povinnosti dopravcu. Ide o povinnosti upravujúce postup uzatvorenia prepravnej zmluvy, povinnosti označovania vozidiel a pod.

1.1 Vypracovanie prepravného poriadku

Viacero dopravcov podnikajúcich v cestnej nákladnej doprave nemá vypracovaný prepravný poriadok napriek tomu, že zákon č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave stanovuje povinnosť dopravcu pre každý druh prevádzkovej cestnej dopravy vydať prepravný poriadok. To znamená, ak dopravca vykonáva aj cestnú nákladnú dopravu, je povinný vydať prepravný poriadok, ktorý obsahuje podmienky dopravcu na uzavretie zmluvy o preprave nákladu a jej obsah. Prepravný poriadok cestnej nákladnej dopravy musí obsahovať:

- rozsah nákladnej cestnej dopravy, ktorú dopravca vykonáva (vnútroštátna nákladná doprava a medzinárodná nákladná doprava), jej charakter (vozidlové zásielky, kusové zásielky, prekládky) a druhy prepráv, ktoré dopravca vykonáva podľa svojej technickej základne, najmä vozidlového parku (preprava sypkých látok, tekutín, nebezpečných vecí, rýchlo sa kaziacich potravín a pod.),
- vymedzenie podmienok potrebných na uzavretie zmluvy o preprave nákladu, prípadne inej zmluvy s objednávateľom prepravy, najmä vznik a rozsah prepravnej povinnosti dopravcu,
- postavenie objednávateľa prepravy v nákladnej cestnej doprave, najmä jeho práva a povinnosti pred začatím prepravy, prípadne počas prepravy a pri jej neuskutočnení, nedokončení alebo omeškaní, ako aj postup uplatňovania zodpovednosti za nedodržanie podmienok prepravy,

¹ doc. Ing. Miloš Poliak, PhD; Katedra cestnej a mestskej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline; Univerzitná 1; 010 26 Žilina; tel.: 041/513 3531; Mi-los.Poliak@fpedas.uniza.sk

- vymedzenie vecí, ktoré dopravca vzhľadom na svoju technickú základňu prednostne prepravuje, prípadne, ak to prichádza do úvahy z dôvodu verejného záujmu, okruh objednávateľov prepravy, ktorí majú u dopravcu prednosť na prepravu,
- vymedzenie vecí, ktoré sú u dopravcu vzhľadom na jeho technickú základňu, iné obmedzenie alebo špecializáciu vylúčené z prepravy,
- úprava vzťahu zamestnancov alebo iných zástupcov objednávateľa prepravy a členov osádky nákladného auta dopravcu počas nakládky a vykládky, prípadne aj počas prepravy, ak to prichádza do úvahy vzhľadom na druh prepravy,
- podmienky zmeny zmluvy a odstúpenia od zmluvy v nákladnej cestnej doprave a vyrovnaní vzájomných záväzkov, ktoré z toho zmluvným stranám vyplývajú,
- pravidlá balenia a označovania tovaru a nakladania s tovarom pri nakládke, počas prepravy a pri jeho odovzdávaní prijímateľovi, ako aj postup pri poškodení alebo pri zničení tovaru,
- vecí týkajúce sa prepravných listín potrebných v nákladnej cestnej doprave, prípadne v kombinovanej doprave, najmä ich obsahu a manipulácie s nimi vrátane prepravy nebezpečných vecí alebo rýchlo sa kaziacich potravín,
- postup osádky nákladného auta alebo iných osôb dopravcu v prípade dopravnej nehody alebo požiaru nákladného auta, poškodenia nákladu alebo inej mimoriadnej udalosti počas prepravy, pri ktorej sú ohrozené životy alebo zdravie osádky nákladného vozidla alebo iných osôb alebo hrozí zničenie alebo poškodenie tovaru.

Súčasťou prepravného poriadku vyhotoveného dopravcom musia byť ustanovenia zákona č. 168/1996 Z. z. a ďalších zákonov, ktoré obsahujú všeobecné povinnosti dopravcu a osobitné povinnosti dopravcu vo vzťahu k odosielateľom a príjemcom. Tieto ustanovenia musí dopravca prevziať do prepravného poriadku, prípadne ich môže podrobne upraviť bez zmeny ich obsahu.

Ak sa dopravca odvoláva v prepravnej zmluve na prepravný poriadok, prepravný poriadok sa stáva súčasťou zmluvy. Odporúča sa aby prepravný poriadok bol k dispozícii v tých vozidlách, ktoré vykonávajú jednorázové prepravy pre rôznych zákazníkov. Zákazník má právo nahliadnuť do prepravného poriadku. Prepravný poriadok sa odporúča aby bol na www stránkach dopravnej firmy.

1.2 Označenie vozidla obchodným menom

Doprovca je povinný podľa § 4 písm. b) zákona č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave označiť každé vozidlo používané na podnikanie svojím obchodným menom. Označenie je dopravca povinný vyhotoviť nezmazateľne písmomaliarsky na karosériu alebo použitím samolepiacej nálepky, prípadne mechanicky pripevnenou tabuľkou. Magnetické, pneumomagnetické alebo iné odnímateľné pripevnenie nálepky alebo tabuľky nie je prípustné.

Písmená tvoriace obchodné meno dopravcu je dopravca povinný vyhotoviť tak, aby boli čitateľné a farebne odlišené od podkladu a mali výšku najmenej 30 mm a hrúbku najmenej 5 mm. Súčasťou označenia môže byť grafická značka (logo) dopravcu, adresa sídla, telefónne a faxové číslo, prípadne iný užitočný údaj (e-mailová adresa, internetová adresa a pod.). Označenie vozidla sa umiestni na oboch stranách karosérie nákladného vozidla.

1.3 Zabezpečenie technickej základne

Doprovca je povinný zabezpečiť dostatočnú technickú základňu, to znamená v rozsahu poskytovaných dopravných a súvisiacich činností zabezpečiť vybavenie potrebné na prevádz-

ku, údržbu, technickú kontrolu, parkovanie a garážovanie vozidiel a na starostlivosť o osádky vozidiel a o náklad. Ide predovšetkým o dielne a iné uzavreté miestnosti umožňujúce dennú technickú údržbu a drobné opravy vozidiel, ktoré sú vybavené zdvíhacím zariadením alebo montážnou jamou, sklady náhradných dielcov a mazív, miesta na čistenie interiéru vozidla a umývanie karosérie, výdajne pohonných hmôt, zariadenia umožňujúce údržbu, opravy a husenie pneumatík.

Ďalej je dopravca povinný zabezpečiť vybavenie v súvislosti so starostlivosťou o osádky vozidiel, medzi ktoré je možné zahrnúť zariadenia umožňujúce osádke oddych, stravovanie, hygienickú očistu a krátkodobé ubytovanie po ukončení prepravy a pred ďalšou prepravou, prípadne i počas pracovnej zmeny osádky.

1.4 Zabezpečenie oprávnenia na podnikanie v každom vozidle

Doprovca je povinný zabezpečiť, aby v každom vozidle bolo oprávnenie na podnikanie v cestnej doprave. Tejto požiadavke je potrebné venovať zvýšenú pozornosť najmä pri medzinárodnej cestnej nákladnej doprave, pretože pokuty za chýbajúce oprávnenie sú často na úrovni vyššej ako 5 000 €. Dokonca, ak inšpektori VOSA zistia, že je na území Veľkej Británie prevádzkované vozidlo bez oprávnenia na podnikanie, toto vozidlo odoberú dopravcovi a predajú na verejnej dražbe (ak je vek do 4 rokov) alebo zošrotujú (staršie ako 4 roky). Z predaja vozidla si uhradia svoje náklady a zvyšné prostriedky poukážu dopravcovi.

Slovenský dopravca je povinný zabezpečiť vo vozidle nasledujúce doklady:

- **pri vnútroštátnej cestnej nákladnej doprave** – overenú kópiu koncesnej listiny na podnikanie v cestnej nákladnej doprave (doprovca, ktorí získali oprávnenie na podnikanie do 31. 5. 2010) alebo overené povolenie na podnikanie vo vnútroštátnej cestnej nákladnej doprave od krajského úradu pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie (doprovca, ktorí získali oprávnenie na podnikanie od 1. 6. 2010),
- **pri medzinárodnej cestnej nákladnej doprave do nečlenských štátov EÚ** – overenú kópiu povolenia na podnikanie v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave od krajského úradu pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie,
- **pri medzinárodnej cestnej nákladnej doprave do členských štátov EÚ** – originál Povolenia Spoločenstva na medzinárodnú cestnú prepravu tovaru, ktorá je podnikaním (modré povolenie s ochranným znakom).

1.5 Zabezpečenie parkovania a garážovania vozidiel

Doprovca je povinný podľa § 4 písm. e) zákona č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave zabezpečiť, aby všetky vozidlá, ktoré sa používajú na podnikanie, parkovali alebo garážovali vo vlastných priestoroch alebo na vymedzených stanovištiach v obci, ak obec zriadila na takéto účely vymedzené priestory.

2 Povinnosti dopravcu v súvislosti s poistením svojej zodpovednosti

Pri vykonávaní medzinárodnej cestnej nákladnej dopravy je dopravca povinný uzavrieť nasledujúce poistenia:

- poistenie zodpovednosti dopravcu,
- poistenie osádky vozidla pre prípad potreby lekárskeho ošetrovania v zahraničí (poistenie liečebných nákladov v cudzine),

- povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

2.1 Poistenie zodpovednosti dopravcu

Doprovca je povinný uzavrieť poistenie pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel a činnosťou osádok vozidiel odosielateľom, príjemcom vecí a prípadne tretím osobám. Poistné krytie poistenia zodpovednosti cestného dopravcu by malo zodpovedať výške zodpovednosti dopravcu, ktorá je rozdielna vo vnútroštátnej a medzinárodnej cestnej doprave. Zodpovednosť dopravcu v cestnej nákladnej doprave je obmedzená podľa toho, podľa akej legislatívnej úpravy je uzatvorená zmluva o preprave. V prípade vnútroštátnej cestnej nákladnej doprave prepravnú zmluvu upravuje Obchodný a Občiansky zákonník, uzatvorenie prepravnej zmluvy v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave je upravené Dohovorom CMR.

2.1.1 Zodpovednosť pri vnútroštátnej cestnej nákladnej doprave

Zmluvu o preprave vecí upravuje vo vnútroštátnej cestnej nákladnej doprave zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, podľa ktorého dopravca, ktorý poruší svoju povinnosť zo záväzkového vzťahu zmluvy o preprave vecí, je povinný nahradiť škodu tým spôsobenú druhej strane (prepravcovi) s výnimkou, že dopravca preukáže, že porušenie povinností bolo spôsobené okolnosťami vylučujúcimi jeho zodpovednosť.

Za okolnosti vylučujúce zodpovednosť dopravcu sa považuje prekážka:

- ktorá nastala nezávisle od vôle dopravcu,
- bráni dopravcovi v splnení svojej povinnosti,
- dopravca nemôže túto prekážku alebo jej následky odvrátiť alebo prekonať,
- dopravca nemohol v čase vzniku záväzku túto prekážku predvídať.

Ak dopravca potvrdí prepravcovi objednávku na vnútroštátnu cestnú prepravu, vznikne zmluvný vzťah podľa Obchodného zákonníka, podľa ktorého dopravca za škodu na prepravovaných veciach zodpovedá do plnej výšky ich hodnoty. To znamená, v tomto prípade je dopravca sa **povinný poistiť do výšky obvyklej hodnoty prepravovaných vecí.**

2.1.2 Zodpovednosť pri medzinárodnej cestnej nákladnej doprave

Zmluvu o preprave vecí pri medzinárodnej cestnej nákladnej doprave upravuje Dohovor CMR, podľa ktorého dopravca zodpovedá za úplnú alebo čiastočnú stratu zásielky alebo za jej poškodenie, ktoré vznikne od okamihu prevzatia zásielky k preprave až do okamihu jej vydania, ako aj za prekročenie dodacej lehoty.

Doprovca je podľa Dohovoru CMR zbavený zodpovednosti, ak vznikne strata alebo poškodenie zo zvláštného nebezpečia súvisiaceho s jednou alebo viacerých nasledujúcich skutočností:

- použitie otvorených vozidiel bez plachiet, ak takéto použitie bolo výslovne dohodnuté a poznamenané v nákladnom liste,
- chýbajúci obal alebo chybný obal zásielky, ktorá vyžaduje riadne balenie alebo ak nie je balená vôbec je vystavená stratám alebo poškodeniu,
- manipulácia, naloženie, uloženie alebo vyloženie zásielky odosielateľom alebo príjemcom,

- prirodzená povaha určitého tovaru, pre ktorú podlieha úplnej alebo čiastočnej strate alebo poškodeniu, hlavne lomom, koróziou, vnútorným kazením, vysychaním atď.,
- nedostatočné alebo chybné značky alebo čísla jednotlivých kusov zásielky, preprava živých zvierat.

Ak dopravca má podľa ustanovení Dohovoru CMR povinnosť nahradiť škodu za úplnú alebo čiastočnú stratu zásielky, ktorá vznikne od okamihu jej prevzatia k preprave do okamihu jej vydania, vypočíta sa náhrada z hodnoty zásielky v mieste a čase jej prevzatia na prepravu. Hodnota zásielky sa určuje podľa burzovej ceny, a ak nie je burzová cena, podľa bežnej trhovej ceny, a ak nie je ani burzová ani bežná trhová cena, podľa všeobecnej hodnoty tovaru rovnakej povahy a akosti.

Dohovor CMR obsahuje pre vymedzenie zodpovednosti dopravcu podrobné ustanovenia (článok 23), ktoré sú v niektorých smeroch závažným spôsobom odlišné od ustanovení zodpovednosti dopravcu vo všeobecných zákonných predpisoch. Dohovor CMR stanovuje, že náhrada škody nesmie presiahnuť stanovenú čiastku vypočítanú podľa nasledujúceho vzťahu:

$$\text{zodpovednosť dopravcu} = 8,33 \cdot \text{hrubá hmotnosť zásielky} \cdot \text{výmenný kurz XDR/EUR}$$

To znamená, ak dopravca nebude prekračovať užitočnú hmotnosť vozidla, jeho maximálna zodpovednosť je daná súčinom koeficienta 8,33 a užitočnej hmotnosti vozidla v kilogramoch ošetrovaným výmenným kurzom XDR a eura. Napr. dopravca, ktorý prevádzkuje jazdnú súpravu s užitočnou hmotnosťou 25 ton, by mal zvoliť také poistenie svojej zodpovednosti, ktoré bude kryť jeho náhradovú povinnosť pri totálnom zničení zásielky, to znamená výška poistenia by sa mala vypočítať podľa vzťahu:

$$8,33 \text{ XDR/kg} \times 25\,000 \text{ kg} = 208\,250 \text{ XDR za zásielku, čo pri výmennom kurze 1,0958 EUR/XDR je výška poistného krytia 228\,200 € /zásielku.}$$

2.2 Poistenie liečebných nákladov v zahraničí

Poistenie liečebných nákladov v zahraničí v súčasnosti poskytujú takmer všetky poisťovne pôsobiace na slovenskom trhu. Ide o povinné poistenie jednak podľa zákona č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave (§ 24) a taktiež podľa zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách (§ 11). Legislatíva podrobne nestanovuje obsah poistenia, avšak komerčné poisťovne ponúkajú nasledujúce poistenia:

- základné – poistenie nákladov spojených s ošetrovaním, liečením a hospitalizáciou v nemocnici, náklady na vyšetrenia u lekára špecialistu, náklady na nevyhnutné lieky, prepravu do SR a ďalších úkonov spojených s vašou chorobou alebo zranením v zahraničí,
- pripoistenia - úrazové poistenie, poistenie zodpovednosti za škodu, poistenie batožiny a vecí osobnej potreby vodičov, pripoistenie záchranných akcií horskej služby a pripoistenie právnej ochrany v zahraničí.

2.3 Povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla

Povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je povinné podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve. Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu:

- škody na zdraví a nákladov pri usmrtení,

- škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou veci,
- účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní nárokov poškodeného,
- ušlého zisku.

3 Povinnosti dopravcu v súvislosti s organizáciou práce vodiča

Požiadavky na organizáciu práce vodiča z pohľadu zamestnávateľa stanovuje zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave.

Tab. 1 Požiadavky Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 561/2006

Režim práce	Nariadenie č. 561/2006/ES
Maximálny čas vedenia vozidla: <ul style="list-style-type: none"> • denný • týždenný • štrnásťdenný 	<ul style="list-style-type: none"> • 9 hod. 2 krát týždenne 10 h (max. 6 dní v týždni) • 56 hod. • 90 hod.
Maximálny neprerušovaný čas vedenia vozidla	4,5 hodiny
Minimálny čas prerušenia vedenia vozidla	45 minút alebo dve prestávky, prvá minimálne 15 minút a druhá minimálne 30 minút v rámci 4,5 hod. vedenia vozidla
Minimálny denný čas odpočinku (rozumie sa v každom časovom úseku 24 hodín) - 1 vodič	<ul style="list-style-type: none"> • 11 hodín, možnosť skrátenia tri krát týždenne na minimálne 9 hodín, • odpočinok sa môže rozdeliť na dve časti počas 24 hodín s tým, že prvá časť trvá najmenej 3 nepretržité hodiny a druhá časť najmenej 9 nepretržitých hodín; odpočinok sa predlžuje na 12 hodín.
Minimálny denný čas odpočinku (2 vodiči a viac)	9 hodín v priebehu 30-tich hodín prepravného času (vodič musí mať k dispozícii lôžko alebo ležadlo, ak strávi denný odpočinok vo vozidle)
Týždenný čas odpočinku vrátane denného odpočinku (v časovom úseku od pondelku 0.00 h do nedele 24.00 h)	45 hodín s možnosťou skrátenia raz za dva týždne minimálne na 24 hodín. Skrátenie sa musí vyrovnať pred koncom 3. týždňa.
Prostriedky kontroly	<ul style="list-style-type: none"> • kontrolný prístroj (tachograf), • záznamové listy (tachografové kotúče), • u digitálneho tachografu, tachografové karty
Vodič musí mať so sebou	<ul style="list-style-type: none"> • záznamové listy z bežného dňa a listy použité vodičom v predchádzajúcich 28 dňoch, • potvrdenie o dňoch, kedy nevedol vozidlo v bežnom dni a za predchádzajúcich 28 dní (Potvrdenie činnosti podľa Nariadenia (ES) č. 561/2006 alebo AETR).

Podľa uvedeného zákona je zamestnávateľ povinný rozvrhnúť vodičovi pracovný čas v týždni tak, aby nepresiahol 60 hodín a rozvrhnutie pracovného času mu najmenej týždeň vopred oznámiť. Podmienky rozvrhnutia pracovného času zamestnancovi v doprave, ktorému zamestnávateľ nemôže najmenej týždeň vopred oznámiť nerovnomerné rozvrhnutie pracovného času s platnosťou najmenej na jeden týždeň, určí zamestnávateľ po dohode so zástupcami zamestnancov alebo po dohode s konkrétnym zamestnancom.

Zamestnávateľ je ďalej povinný preukázateľne informovať vodiča o jeho právach a pracovných povinnostiach vyplývajúcich z legislatívy upravujúcej sociálnu problematiku, z vlastných interných predpisov, z kolektívnych zmlúv a z dohôd uzatvorených medzi zamestnávateľmi a zástupcami zamestnancov a o mieste a čase trvania dopravných činností. V prípade, ak preukázateľne nepoučí vodiča o požiadavkách sociálnej legislatívy a organizuje prácu v rozpore s jej požiadavkami (tab. 1), inšpektorát práce môže dopravcovi uložiť pokutu v rozmedzí 1 660 € až 16 597 €.

Ďalej je povinný zaznamenávať pracovný čas, prácu nadčas a čas pracovnej pohotovosti vodičov a **uchovávať záznamy v čitateľnej podobe najmenej dva roky** po uplynutí obdobia, na ktoré sa vzťahujú. V prípade analógových tachografov je dopravca povinný záznamy od vodičov priebežne vyzdvíhovať, kontrolovať a uchovávať min. 2 roky.

V prípade digitálnych tachografov povinnosti stanovuje nariadenie (ES) č. 581/2010. Dopravca je povinný podľa nariadenia (ES) č. 581/2010 sťahovať a archivovať záznamy z karty vodiča aj z pamäte digitálneho tachografu. Kapacita pamäte digitálneho tachografu je minimálne 365 dní (v pamäti pri jej úplnom nevyužití sa archivuje aj dlhšie časové obdobie) a povinnosť dopravcu sťahovať tieto údaje z digitálneho tachografu je podľa nariadenia (ES) č. 581/2010 **najneskôr 90 dní od posledného prenosu**. Príklad súboru, ktorý musí dopravca archivovať z pamäte tachografu má tvar:

M_20090224_1116_RA-004AX_YV2AS02A77B462158.DDD

kde:

- M skratka pamäte tachografu (Memory),
- 20090224 dátum stiahnutia údajov – 24. 2. 2009,
- 1116 čas stiahnutia údajov – 11:16 hod.,
- RA-004AX evidenčné číslo vozidla, z ktorého tachografu je súbor vytvorený,
- YV2AS02A78B462158 VIN číslo vozidla, z ktorého tachografu je súbor vytvorený.

Kapacita pamäte karty vodiča je minimálne 28 dní pri priemernom počte 93 denných udalostí. Pokiaľ je v priebehu posledných 28 zapísaných menej ako 93 udalostí na deň, na karte vodiča sa uchovávajú dáta za dlhšie obdobie ako 28 dní. Povinnosť sťahovania údajov z kariet vodičov je však podľa nariadenia (ES) č. 581/2010 **najneskôr 28 kalendárnych dní od posledného prenosu**. Príklad súboru, ktorý musí dopravca archivovať z pamäte karty vodiča má tvar:

C_20090224_0841_J_Novak_A00000000045X0.DDD

kde:

- C skratka pamäte karty vodiča (Card),
- 20090224 dátum stiahnutia údajov – 24. 2. 2009,
- 0841 čas stiahnutia údajov – 8:41 hod.,

- J prvé písmeno krstného mena vodiča,
- Novak priezvisko vodiča bez interpunkčných znamienok,
- A00000000045X0 číslo karty vodiča.

Zamestnávateľ je povinný poskytnúť vodičovi na požiadanie kópiu tachografových záznamov z analógových tachografov a taktiež kópiu údajov v digitálnej podobe z digitálnych tachografov a karty vodiča.

Ďalšie povinnosti dopravcu v sociálnej oblasti stanovuje nariadenie (ES) č. 561/2006 o harmonizácii niektorých právnych predpisov v sociálnej oblasti, ktoré sa týkajú cestnej dopravy, podľa ktorého dopravca **nesmie poskytnúť vodičom**, ktorých zamestnáva, alebo vodičom, ktorých má k dispozícii, **žiadnu platbu**, a to ani vo forme prémie alebo príplatku ku mzde, **ktorá by súvisela s prejednou vzdialenosťou** alebo množstvom prepraveného tovaru, ak má platba taký charakter, ktorý by ohrozil bezpečnosť na cestách alebo podnietil porušenie sociálnej legislatívy. Tu je potrebné upozorniť slovenských dopravcov, ktorí často vyplácajú mzdu sadzou za ubehnutý km, že zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave stanovuje pokutu za takto vyplácanú odmenu vo výške 1 660 € až 16 597 €.

4 Povinnosti dopravcu v súvislosti s prevádzkovaným vozidlom

Doprovca je povinný používať na podnikanie iba vozidlo v dobrom technickom stave, ktoré spĺňa požiadavky zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách. Dopravca je oprávnený prevádzkovať iba vozidlo:

- s platným osvedčením o evidencii vozidla a technickým osvedčením vozidla,
- s platnou technickou kontrolou,
- s platnou emisnou kontrolou,
- s platným overením tachografu (ak vozidlo je tachografom vybavené).

4.1 Osvedčenie o evidencii vozidla a technické osvedčenie vozidla

Osvedčenie o evidencii časť I, osvedčenie o evidencii časť II a technické osvedčenie vozidla sú doklady oprávňujúce prevádzkovať vozidlo v premávke na pozemných komunikáciách. Prevádzkovateľ vozidla je povinný osvedčenie o evidencii alebo technické osvedčenie vozidla:

- chrániť pred zničením, poškodením, stratou, odcudzením alebo zneužitím (stratu alebo odcudzenie týchto dokladov je povinný bezodkladne oznámiť najbližšiemu útvaru Policajného zboru),
- na výzvu okresného dopravného inšpektorátu alebo obvodného úradu dopravy predložiť v ním určenej lehote a vyplniť príslušné tlačivá.

Osvedčenie o evidencii alebo technické osvedčenie vozidla sú neplatné, ak:

- sú v nich neoprávnene vykonané zmeny,
- záznamy v nich uvedené nezodpovedajú skutočnosti,
- sú poškodené tak, že údaje v nich uvedené sú nečitateľné,
- boli zničené, stratené alebo ukradnuté,

- bolo vozidlo ukradnuté.

4.2 Technická kontrola vozidla

Dopravca je povinný vykonávať podľa zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov pravidelné technické kontroly vozidiel. Povinné lehoty pravidelných technických kontrol vozidiel stanovuje vyhláška č. 578/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o niektorých ustanoveniach zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pravidelnej technickej kontrole podliehajú vozidlá podľa tab. 2.

Tab. 2 Lehoty pravidelných technických kontrol vozidiel

Kategória vozidiel	Lehota pravidelnej kontroly technického stavu v rokoch
L _{1e} , L _{2e}	v lehote 4 rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v štvorročných lehotách
L _{3e} , L _{4e} , L _{5e} , L _{6e} , L _{7e} , M ₁ , N ₁ , O ₁ , O ₂	v lehote 4 rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v dvojročných lehotách
M ₂ , N ₂ , N ₃ , O ₃ , O ₄	v lehote 1 roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách
M ₃	po prvom prihlásení do evidencie periodicky v jednoročných lehotách, po ôsmich rokoch od prvého prihlásenia do evidencie periodicky v polročných lehotách
M, N a O používané na zdravotnícku záchrannú službu, banskú záchrannú službu a poruchovú službu plynárenských zariadení a vozidlo používané na taxislužbu	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách
T, R	v lehote dvoch rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v dvojročných lehotách
L, M, N, O, T a R používané v autoškole ako výcvikové vozidlo	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách

4.3 Emisná kontrola vozidla

Dopravca je povinný vykonávať pravidelné emisné kontroly motorového vozidla, ktorých lehoty stanovuje vyhláška č. 578/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o niektorých ustanoveniach zákona č. 725/2004 Z. z. o podmienkach prevádzky vozidiel v premávke na pozemných komunikáciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pravidelnej emisnej kontrole podliehajú motorové vozidlá podľa tab. 3.

Tab. 3 Lehoty pravidelných emisných kontrol motorových vozidiel

Kategória vozidiel	Požiadavky na emisné kontroly
M1 a N1 so zážihovým motorom so zdokonaleným emisným systémom	v lehote štyroch rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v dvojročných lehotách
M1 a N1 so vznetrovým motorom	v lehote štyroch rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v dvojročných lehotách
M2, M3, N2 a N3	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách
Ma N používané na zdravotnícku záchrannú službu, banskú záchrannú službu a poruchovú službu plynárenských zariadení a vozidlo používané na taxislužbu	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách
T	v lehote dvoch rokov po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v dvojročných lehotách
M, N a T používané v autoškole ako výcvikové vozidlo	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom periodicky v jednoročných lehotách
M1 a N1 so zážihovým motorom s nezdokonaleným emisným systémom	v lehote jedného roka po jeho prvom prihlásení do evidencie a potom v jednoročných lehotách

Dokladom o vykonaní emisnej kontroly je vyznačený Protokol o emisnej kontrole motorového vozidla, Osvedčenie o emisnej kontrole a vyznačená (perforovaná) kontrolná nálepka.

4.4 Overovanie tachografu

Podľa požiadaviek nariadenia (EHS) č. 3821/85 o záznamovom zariadení, dopravca musí zabezpečiť pravidelné overovanie záznamového zariadenia (tachografu) inštalovaného do vozidla. V SR sa tachografy overujú podľa vyhlášky Úradu pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo SR č. 210/2000 Z. z. o meradlách a metrologickej **kontrole každé dva roky**. Originál protokolu musí byť k dispozícii kontrolným orgánom vo vozidle.

5 Povinnosti dopravcu v súvislosti s daňovou problematikou

Osoba, ktorá podniká v cestnej doprave, je povinná taktiež sledovať termíny na podávanie daňových priznaní. V prípade cestnej dopravy ide o nasledujúce dane:

- miestne dane,
- daň z príjmov právnickej osoby.

5.1 Miestne dane

Problematiku miestnych daní a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady upravuje zákon č. 582/2004 Z. z. Z pohľadu dopravcu ide predovšetkým o daň:

- z nehnuteľnosti,
- za užívanie verejného priestranstva,
- za vjazd vozidla do historickej časti mesta,
- daň z motorových vozidiel,
- poplatok za komunálny odpad.

5.1.1 Daň z nehnuteľností

Daň z nehnuteľností je podrobne rozpracovaná vo všeobecne záväznom nariadení konkrétnej obce. Daňová povinnosť vzniká 1. januára zdaňovacieho obdobia nasledujúceho po zdaňovacom období, v ktorom sa daňovník stal vlastníkom, správcom, nájomcom alebo užívateľom nehnuteľnosti, ktorá je predmetom dane, a zaniká 31. decembra zdaňovacieho obdobia, v ktorom daňovníkovi zanikne vlastníctvo, správa, nájom alebo užívanie nehnuteľnosti.

Daň z nehnuteľností vyrubuje správca dane každoročne podľa stavu k 1. januáru príslušného zdaňovacieho obdobia formou platového výmeru, ktorý sú obce doručiť daňovníkovi najneskôr do 31. mája daného roka.

V prípade, že právnická osoba nadobudla v priebehu roka nehnuteľnosť, je povinná to oznámiť príslušnej obci do 30 dní od nadobudnutia nehnuteľnosti na formulári: Vznik – zánik daňovej povinnosti.

5.1.2 Daň za užívanie verejného priestranstva

Predmetom dane je osobitné využívanie verejného priestranstva, ktorým sa rozumie umiestnenie zariadenia slúžiaceho na poskytovanie služieb, umiestnenie stavebného zariadenia, predajného zariadenia, cirkusu, lunaparku, skládky, **trvalé parkovanie vozidla mimo stráženého parkoviska** a pod.

Daňová povinnosť vzniká dňom začatia osobitného užívania verejného priestranstva a zaniká dňom skončenia osobitného užívania verejného priestranstva. Daňovník je povinný oznámiť svoj zámer osobitného užívania verejného priestranstva správcovi dane najneskôr v deň vzniku daňovej povinnosti.

Obec vyrubí daň platobným výmerom. Vyrubená daň je splatná do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti platobného výmeru. V prípade splátok dane je daň splatná v lehotách určených obcou.

Ak daňová povinnosť zanikne a daňovník oznámi túto skutočnosť správcovi dane do 30 dní odo dňa zániku daňovej povinnosti, správca dane vráti pomernú časť dane za zostávajúce dni, za ktoré bola daň zaplatená.

5.1.3 Daň za vjazd vozidla do historickej časti mesta

Predmetom dane je vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta. Daňovníkom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je držiteľom motorového vozidla. Daňová povinnosť vzniká dňom vjazdu motorového vozidla do historickej časti mesta a zotr-

vania motorového vozidla v historickej časti mesta a zaniká dňom výjazdu motorového vozidla z historickej časti mesta.

Daňovník je povinný oznámiť svoj zámer vojsť motorovým vozidlom do historickej časti mesta a zotrvať motorovým vozidlom v historickej časti mesta správcovi dane, najneskôr v deň vzniku daňovej povinnosti.

Obec vyrubí daň platobným výmerom. Vyrubená daň je splatná do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti platobného výmeru.

5.1.4 Daň z motorových vozidiel

Predmetom dane z motorových vozidiel je motorové vozidlo a prípojné vozidlo kategórie M, N a O, ktoré sa používa v Slovenskej republike na podnikanie alebo na činnosti, z ktorých plynúce príjmy sú predmetom dane z príjmov.

Daňovníkom je fyzická osoba alebo právnická osoba, alebo ich organizačná zložka zapísaná do obchodného registra, ktorá:

- je ako držiteľ vozidla zapísaná v dokladoch vozidla,
- používa vozidlo, v dokladoch ktorého je ako držiteľ vozidla zapísaná osoba, ktorá zomrela, bola zrušená alebo zanikla,
- používa vozidlo, v dokladoch ktorého je ako držiteľ vozidla zapísaná osoba, ktorá nepoužíva vozidlo na podnikanie,
- používa vozidlo, v dokladoch ktorého je ako držiteľ vozidla zapísaná osoba, ktorá má trvalý pobyt alebo sídlo v zahraničí.

Daňová povinnosť vzniká nasledujúcim dňom po dni použitia vozidla na podnikanie. Daňová povinnosť zaniká posledným dňom mesiaca, v ktorom sa vozidlo prestalo používať na podnikanie. Ak sa vozidlo použije na podnikanie 1. januára bežného zdaňovacieho obdobia, daňová povinnosť vzniká týmto dňom.

Daňovník je povinný podať daňové priznanie za zdaňovacie obdobie do 31. januára po uplynutí tohto zdaňovacieho obdobia. Daňovník, ktorému vznikne alebo zanikne daňová povinnosť, je povinný oznámiť túto skutočnosť správcovi dane miestne príslušnému podľa miesta evidencie vozidla do 30 dní odo dňa vzniku alebo zániku daňovej povinnosti.

Daňovník je povinný platiť preddavky na daň z motorových vozidiel:

- štvrťročne, ak predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne 660 € a nepresiahne 8292 € vo výške jednej štvrtiny predpokladanej dane (štvrťročné preddavky na daň sú splatné do konca príslušného kalendárneho štvrťroka),
- mesačne, ak predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne 8292 € vo výške jednej dvanástiny predpokladanej dane (mesačné preddavky na daň sú splatné do konca príslušného kalendárneho mesiaca).

Daňovník, ktorého predpokladaná daň u jedného správcu dane nepresiahne 660 €, preddavky na daň na bežné zdaňovacie obdobie neplatí. Daňovník, ktorému vznikne (alebo zanikne) daňová povinnosť, preddavky na daň neplatí v tom zdaňovacom období, v ktorom vznikla daňová povinnosť.

5.1.5 Miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Ide o povinný poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady sa platí za komunálne odpady okrem elektroodpadov a drobné stavebné odpady, ktoré vznikajú na území

obce. Poplatníkom je okrem iných osôb aj podnikateľ, ktorý je oprávnený užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na účel podnikania, to znamená aj podnikateľ poskytujúce služby cestnej dopravy. Poplatková povinnosť vzniká dňom začiatku užívania nehnuteľnosti za účelom podnikania. Poplatok vyrubuje obec platobným výmerom.

5.2 Daň z príjmov právnickej osoby

Predmetom dane sú príjmy právnických osôb zo všetkých činností. Dopravca je povinný podať daňové priznanie do 31. marca nasledujúceho po zdaňovacom období a k tomuto dátumu aj uhradiť vypočítanú daň.

Daň sa vypočíta podľa nasledujúcej schémy:

výnosy
- <u>náklady</u>
= výsledok hospodárenia pred zdanením (hrubý)
+ položky zvyšujúce výsledok hospodárenia (pripočítateľné položky)
- <u>položky znižujúce výsledok hospodárenia (odpočítateľné položky)</u>
= základ dane
- <u>odpočet daňovej straty</u>
= základ dane po odpočte daňovej straty
- základ dane po odpočte daňovej straty x sadba dane
= daň

V závislosti od ostatnej daňovej povinnosti je daňovník povinný platiť preddavky za bežné daňové obdobie (tab. 4).

Tab. 4 Platenie preddavkov pri dani z príjmov právnických osôb

Posledná daňová povinnosť	Výška preddavku	Splatnosť preddavku
menej ako 1 659,70 €	neplatí preddavky	-
1 659,70 € < posledná daňová povinnosť < 16 596,96 €	¼ poslednej známej daňovej povinnosti	štvrtročne do konca každého kalendárneho štvrtroka
16 596,96 €	1/12 poslednej známej daňovej povinnosti	mesačne do konca každého kalendárneho mesiaca

5.3 Daň z pridanej hodnoty

Daň z pridanej hodnoty sa dotýka dopravcov vykonávajúcich cestnú nákladnú dopravu pretože predmetom dane z pridanej hodnoty je:

- dodanie tovaru za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou,
- poskytnutie služby za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou,

- nadobudnutie tovaru za protihodnotu v tuzemsku z iného členského štátu Európskych spoločenstiev,
- dovoz tovaru do tuzemska.

Dopravca je povinný registrovať sa pre platbu dane z pridanej hodnoty v prípade, ak dosiahne obrat 49 790 € za najviac 12 predošlých po sebe idúcich kalendárnych mesiacov. V takomto prípade je povinný podať žiadosť o registráciu za platiteľa DPH najneskôr do 20. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom dosiahli tento obrat. Rozhodujúcim kritériom je výška dosiahnutého obratu, čo znamená, že ak zdaniteľná osoba dosiahne obrat 49 790 € už za 2 alebo 3 kalendárne mesiace, vzniká jej povinnosť podať žiadosť o registráciu už v nasledujúcom mesiaci po dosiahnutí obratu.

Od výšky obratu, ktorý zdaniteľná osoba dosiahla za predchádzajúci kalendárny rok, tiež závisí, či sa stane **mesačným alebo štvrt'ročným platiteľom** dane. Ak dosiahla obrat **vyšší ako 331 939,19 €, stáva sa mesačným** platiteľom a keď nižší ako **331 939,19 €, stáva sa štvrt'ročným**. Môže však požiadať správcu dane, že aj napriek nižšiemu obratu chce byť mesačným platiteľom.

V podnikoch cestnej dopravy ide často o dobrovoľnú registráciu z toho dôvodu, že dopravcovia obyčajne poskytujú služby osobám registrovaným pre platbu DPH (bez registrácie by boli ich služby menej konkurencieschopné).